

Handreiking Gedragscode raadslid & zorg

Woord vooraf

Vanaf 1 januari 2015 heeft de gemeente er vele taken en verantwoordelijkheden bij in het sociale domein: de zorg voor ouderen, chronisch zieken en gehandicapten, jeugdigen en mensen die moeilijk aan het werk komen. Het gaat om kwetsbare mensen, die deels of geheel aangewezen zijn op de gemeente.

De gemeente heeft beleidsregels, verordeningen en klachtenregelingen opgesteld om de nieuwe taken te kunnen uitvoeren. Raadsleden zijn al vanaf het begin betrokken bij de ontwikkeling van dit nieuwe beleid. Extra informatiebijeenkomsten, klankbordgroepen, spoorboekjes, studiedagen, op alle mogelijke manieren heeft de raad geprobeerd om bij te blijven, om vinger aan de pols te houden, om waarlijk zijn kaderstellende rol vorm te geven. Informatie, handreikingen en good practices zijn er in overvloed, trainingen en workshops idem. Maar nu is het echt en wordt gewerkt volgens de nieuwe afspraken. De gemeente is er, zo goed en zo kwaad als mogelijk, klaar voor.

Maar hoe kun je klaar zijn als je iets, dat qua inhoud en omvang ongekend is, gaat uitvoeren. Het is nog niet bekend hoe het in de praktijk gaat werken: 2015 is in dat opzicht een leerjaar. Hoe groot ook de inzet, niet alles zal direct vanaf de eerste dag goed gaan. Er zijn altijd risico's, mensen zullen niet tevreden zijn, de dienstverlening zal zich moeten bewijzen en er zullen zich helaas incidenten voordoen. Kun je daar als raadslid genoeg mee nemen? Kan dat je antwoord zijn als een inwoner voor je neus staat, dat je nog moet leren?

Deze handreiking gaat in op dilemma's en afwegingen rond situaties die mogelijk kunnen voorkomen. Wat doe je dan concreet?

Inhoudsopgave

1	BELEID: VAN PAPIER NAAR MENSEN.....	1
2	ZORG EN INTEGRITEIT VAN DE RAAD.....	2
	Waarden uit de gedragscode.....	2
3	DE PRAKTIJK NA 1 JANUARI 2015: WAT ZOU JIJ DOEN?	3
	Situatie 1. Inwoner stelt vraag.....	4
	Situatie 2. Bejaarde buurman helpen.....	5
	Situatie 3. Zorg regelen voor je zieke moeder.....	6
	Situatie 4. Klacht over zorgaanbieder.....	7
	Situatie 5. Zorgvraag komt in de media.....	8
	Situatie 6. Jongetje wurgt tweejarig zusje.....	9
	Situatie 7. "Pyjamadagen" in verzorgingshuis.....	10
	Situatie 8. Meten is weten.....	11
	Situatie 9. Tweede Kamer kritisch over uitvoering taken door gemeenten.....	12
4	GOUDEN TIPS.....	14
5	INTEGRITEITSKOMPAS.....	14

1 BELEID: VAN PAPIER NAAR MENSEN

Raadsleden zijn zich, ook zonder decentralisaties, terdege bewust van de verantwoordelijkheden die samenhangen met de functie. Er zijn dagelijks veel vragen en dilemma's. De drie rollen van raadsleden - volksvertegenwoordigen, kaderstellen en controleren - gelden ook voor het sociale domein. Tot nu toe lag het accent voornamelijk op de kaders en de hoofdlijnen. Vanaf 2015 krijgt het beleid een gezicht, een naam. De verordening is niet meer een droge tekst, maar een persoon die zorg nodig heeft. Hoe ga je om met de inwoner die je

belt, mailt of komt inspreken? Of de inwoner die zijn klacht via de media kenbaar maakt? Als raadslid ben je benaderbaar, je luistert goed. Je bent niet voor niets volksvertegenwoordiger.

Je bent als raadslid politiek actief en tegelijkertijd vervul je ook andere functies in de samenleving of hebt privé te maken met mantelzorg. Aan de andere kant ben je toch ook niet het loket waar mensen hun informatie vandaan halen. Je verwijst door. Maar hoe weet je of iemand goed is geholpen en of je hem niet onbedoeld van het kastje naar de muur hebt gestuurd? Je wilt ambtenaren en wethouders niet voor de voeten lopen. Maar hoe kun je de uitvoering van het beleid controleren als de cijfers opgeteld "per product" onpersoonlijk worden? Misschien wil je het liefst elke inwoner persoonlijk helpen en ondersteunen. Of misschien denk je meer te kunnen betekenen als het beleid en de controle daarop goed is geregeld.

Op straat of in de raad, jij bepaalt zelf als raadslid hoe je omgaat met ingewikkelde situaties en dilemma's. Je hebt je eigen rolopvatting en politieke stijl. Welke rol je laat prevaleren, is natuurlijk ook afhankelijk van de situatie die zich voordoet. Tegelijkertijd willen raadsleden met elkaar wat spelregels afspreken. Wat vinden wij gezamenlijk kunnen en wat niet?

2 ZORG EN INTEGRITEIT VAN DE RAAD

Het allerbelangrijkste is dat het raadslid ook na de decentralisatie van de zorg integer is en de juiste afwegingen maakt. Een en ander is daarover vastgelegd in de wet, de eed en de gedragscode van de raad. In Amstelveen hebben wij ook een *Handreiking Integriteit voor raadsleden*. Daarin staat met zoveel woorden dat de vraag "wel of niet integer" in de alledaagse praktijk moeilijk te beantwoorden is. Fraude, misbruik, onwettig of ongepast gedrag, daarvan is duidelijk: dat kan en mag niet. Maar er zijn genoeg situaties waarbij je je afvraagt: "Kan dit eigenlijk wel?" En soms zelfs: "Wat een dilemma!" Dat geldt zeker ook voor het eigen functioneren in het sociale domein. De raad zit niet op een eiland, maar functioneert in een krachtenveld van maatschappelijke dynamiek.

Deze Handreiking Gedragscode raadslid & zorg is daar de weerslag van. Wij borduren voort op de kernwaarden voor raadsleden die in de gedragscode zijn benoemd: dienstverlenend, functionaliteit, onafhankelijkheid, transparantie, betrouwbaarheid, zorgvuldigheid en vertrouwelijkheid.

Waarden uit de gedragscode

1. Dienstverlenend: Het handelen van een raadslid is vanuit zijn eigen politieke opvatting altijd en volledig gericht op het belang van de gemeente en de gemeenschap.
2. Functionaliteit: Het handelen van een raadslid is herkenbaar en herleidbaar naar zijn functie.
3. Onafhankelijkheid: Bij het handelen van een raadslid treedt geen vermenging op met persoonlijke of oneigenlijke belangen en iedere schijn van belangenverstrengeling wordt vermeden.
4. Transparantie: Het handelen van een raadslid is open en transparant, zodat altijd verantwoording mogelijk is.
5. Betrouwbaarheid: Een raadslid houdt zich aan zijn afspraken: burgers, collega raadsleden en college kunnen op hem rekenen.
6. Zorgvuldigheid: Het raadslid behandelt burgers, bedrijven, collega raadsleden, collegeleden en medewerkers van de gemeentelijke organisatie altijd op gelijke wijze en met respect. Alle belangen worden altijd op een correcte manier afgewogen.
7. Vertrouwelijkheid en geheimhouding: Burgers, college en collega raadsleden kunnen erop rekenen dat kennis en gevoelige of vertrouwelijke informatie waarover een raadslid beschikt alleen worden gebruikt voor het doel waarvoor deze bestemd zijn. Een raadslid voorkomt misbruik.

In relatie tot de zorg kan integriteit vanuit vier invalshoeken worden gezien:

- a. de juridische invalshoek: wat zeggen de wet en de gedragscode? Op basis hiervan is juridische toetsing mogelijk.
- b. de morele invalshoek: het grijze gebied. Hier gaat het om persoonlijke toetsing en het eigen morele kompas.
- c. de invalshoek van buiten naar binnen: hier gaat het om de indruk van anderen, de schijn tegen hebben, met als gevolg politieke toetsing en/of afrekening.
- d. de invalshoek van wat het betekent voor de ander: hier gaat het om de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, het gaat om kwetsbare mensen die niet altijd in staat zijn om zelf de afweging te maken welke informatie zij delen.

Hoe bepaal je wat wel kan en wat niet? In deze handreiking staan geen kant-en-klare antwoorden. Die bestaan ook niet. Er zijn momenten dat je voor een dilemma staat: een keuze tussen twee of meer alternatieven die allemaal even (on)aantrekkelijk zijn. Er zijn diverse invalshoeken en afwegingen. En daar sta je dan! De handreiking is een hulpmiddel om het gesprek met elkaar aan te gaan, want in het bespreekbaar maken en houden schuilt de kracht.

De handreiking beschrijft tien situaties die mogelijk kunnen voorkomen. Ze zullen bekend in de oren klinken en waarschijnlijk kom je nu ook dagelijks in vergelijkbare situaties terecht, maar wij spitsen deze toe op de zorg. In de loop van de tijd voegen wij nog meer situaties aan deze handreiking toe. Wij leren op basis van ervaringen. Bij elke situatie zijn meerdere antwoorden mogelijk: duidelijk foute of goede, maar ertussen zit het grijze gebied. Uit die situaties komen tips naar voren.

Tot slot is in deze handreiking ook het integriteitskompas opgenomen, dat een-op-een ook voor het zorgdomein geldt.

3 DE PRAKTIJK NA 1 JANUARI 2015: WAT ZOU JIJ DOEN?

Wat vind jij belangrijk in jouw handelen als raadslid? Bij elke beschreven situatie heb je de keus uit verschillende richtingen. Je mag ook je eigen voorkeur toevoegen. Welke heeft jouw voorkeur? Welke waarden (zie boven) zijn bepalend voor jouw keuze? Waarom? Daarover gaat het gesprek dat de raadsleden met elkaar regelmatig voeren.

Bij de beschreven situaties ontdek je hoe gemakkelijk bepaalde waarden op de helling komen te staan en hoe je als raadslid, alle goede intenties ten spijt, in het grijze gebied terecht komt.

In de handreiking worden de situaties beschreven. Er volgen diverse opties en afwegingen. Waar zou je aan kunnen denken? Vervolgens staan de waarden op een rij, waarbij de meest relevante worden gemarkeerd. Dit leidt tot een tip of gouden regel.

Situatie 1. Inwoner stelt vraag

Je krijgt een e-mail van een inwoner. In zijn e-mail stelt de inwoner een informatieve vraag over passend onderwijs voor zijn dochtertje van 9 jaar. Hij maakt zich er zorgen over, omdat hij niet weet waar hij aan toe is. Wat doe jij?

- Je wijst de vraagsteller op de informatie over dit onderwerp op de gemeentelijke website of verwijst door naar het sociaal loket.
- Je stuurt de e-mail door naar de behandelende ambtenaar met het verzoek contact op te nemen met de inwoner om zijn vraag te beantwoorden.
- Je stuurt de e-mail door naar de wethouder met het verzoek contact op te nemen met de inwoner om zijn vraag te beantwoorden.
- Je nodigt de vraagsteller uit om te komen inspreken bij de raadscommissie B&S
- [vul zelf in]

Afwegingen

In deze situatie is het belangrijk je af te vragen of je als raadslid elke vraag inhoudelijk moet/kunt beantwoorden. Het is wel belangrijk dat de inwoner antwoord krijgt op zijn vraag. De inwoner doorverwijzen of zijn e-mail doorsturen naar de ambtenaar zijn voor de hand liggende opties.

Is dat voor jou genoeg? Hoe weet je of de vraag wordt beantwoord en of je de inwoner niet onbedoeld van het kastje naar de muur stuurt? Hij benadert jou niet voor niets. Vraag dan aan de ambtenaar om jou in de cc van zijn reactie te zetten. Is het wenselijk om de wethouder in te schakelen, terwijl je waarschijnlijk weet dat hij de vraag zal doorsturen naar de ambtenaar? Is het een idee om de vraagsteller uit te nodigen om in te komen spreken in de commissie? Het spreekrecht is niet zinvol voor het beantwoorden van informatieve vragen. Hoe weet je zeker of deze informatieve vraag gewoon een vraag is? Misschien is de informatievoorziening over het nieuwe beleid niet duidelijk genoeg.

Waarden

Dienstverlenend

Functionaliteit

Onafhankelijkheid

Transparantie

Betrouwbaarheid

Zorgvuldigheid

Vertrouwelijkheid.

Tip

Bij informatieve vragen heb je als raadslid in het algemeen een doorverwijsfunctie.

Situatie 2. Bejaarde buurman helpen

Je wordt aangesproken door je bejaarde buurman, die net zijn vrouw verloren heeft. Het huishouden en de persoonlijke verzorging vallen hem zwaar, ook omdat hij vanwege bijwerkingen van medicijnen niet vast ter been is. Hij is eenzaam en een beetje verward. Zijn zoon woont in het buitenland. Hij weet niet dat hij hulp bij de gemeente kan aanvragen. Wat doe jij?

- Je vertelt je buurman dat hij een afspraak kan maken bij het sociaal loket van de gemeente om te kijken of hij hulp kan krijgen.
- Je maakt een afspraak voor hem en biedt aan bij het gesprek met het sociaal loket aanwezig te zijn, zodat je hem kunt helpen als hij niet uit zijn woorden komt.
- Je dient, namens je buurman, een zorgaanvraag in.
- Je vraagt advies aan het afdelingshoofd, waar je wel eens na de raadsvergadering mee spreekt.
- [vul zelf in]

Afwegingen

In dit voorbeeld zit er spanning tussen beleid en uitvoering. Als raadslid ga je over het beleid in het sociale domein en niet over individuele gevallen. Als bezorgde burger/buurman heb je echter een andere pet op en gaat het je om goede zorg voor je buurman. Bovendien heeft de buurman niemand anders om hem te helpen en is hij zowel psychisch als lichamelijk kwetsbaar. Vergeet niet dat je als raadslid invloedrijk bent. Je hebt veel informatie en kent mensen. Ook al vraag je het niet expliciet, deuren zouden wel eens sneller open kunnen gaan omdat jij het bent. Wees transparant in welke hoedanigheid je opereert als je contact hebt met het sociaal loket of het afdelingshoofd: raadslid of buurman. Definieer je rol.

Waarden

Dienstverlenend

Functionaliteit

Onafhankelijkheid

Transparantie

Betrouwbaarheid

Zorgvuldigheid

Vertrouwelijkheid.

Tip

Om je volksvertegenwoordigende rol invulling te geven is het van belang de balans te vinden tussen betrokkenheid en zakelijkheid.

Situatie 3. Zorg regelen voor je zieke moeder

Je zieke moeder moet na een ziekenhuisopname verhuizen naar een verzorgingstehuis. Vanuit jouw kennis als raadslid weet je dat zij aan alle voorwaarden voldoet om de gevraagde zorg te krijgen. Je hoort dat zij over zes weken bericht krijgt of de gevraagde zorg wordt toegekend. Wat doe jij?

- In afwachting van de toekenning, neem je zelf de zorg voor je moeder voor je rekening.
- Je spreekt de wethouder (toevallig van je eigen partij) aan om een-en-ander te bespoedigen.
- Je stelt schriftelijke vragen aan het college van B&W, omdat je het onacceptabel vindt dat de procedures zo traag verlopen.
- Je stapt naar de media, waarbij je benadrukt dat je niet als raadslid, maar op persoonlijke titel reageert.
- [vul zelf in]

Afwegingen

In deze situatie heb je al snel de schijn van belangenverstrengeling tegen. Mensen zullen al snel denken dat jij als raadslid wel even goed zorgt voor jezelf en de mensen in jouw naaste omgeving. Dat jij daarbij meer voor elkaar krijgt, omdat je raadslid bent. Het vertellen van het verhaal in de pers, ook al zou je benadrukken dat je het op persoonlijke titel doet, maakt je kwetsbaar en ongeloofwaardig. Naast het aspect van belangenverstrengeling is ook de privacy van je moeder in het geding. Tot slot wil je niet van elk individueel geval een politiek punt maken. Je kunt je afvragen: is dit een individueel geval of zit het beleid niet goed in elkaar? Het stellen van schriftelijke vragen aan het college naar aanleiding van de zorg voor je eigen moeder is ingewikkeld. Aan de andere kant kun je daar ook heel open over zijn. Je bent nu ervaringsdeskundige.

Waarden

Dienstverlenend

Functionaliteit

Onafhankelijkheid

Transparantie

Betrouwbaarheid

Zorgvuldigheid

Vertrouwelijkheid.

Tip

Als iemand in je directe omgeving hulp nodig heeft, dan ben je dubbel kwetsbaar: vanwege de persoonlijke omstandigheden en de mogelijke (schijn van) belangenverstrengeling. Wees je hiervan bewust.

Situatie 4. Klacht over zorgaanbieder

Je hoort van een collega dat een kennis onheus is bejegend door de gezinscoach en dat die kennis al maanden de noodzakelijke zorg niet krijgt. Wat doe jij?

- Je wijst je collega erop dat zijn kennis een klacht kan indienen bij de zorgaanbieder.
- Je neem liever zelf contact op met de kennis van je collega om alle details van het verhaal te horen.
- Je neemt contact op met de gezinscoach om de situatie te bespreken.
- Bij de rondvraag van de commissie B&S stel je vragen aan de wethouder over de klachtenregeling en vraagt om elk kwartaal een overzicht van de klachten en de afhandeling daarvan te ontvangen.
- [vul zelf in]

Afwegingen

Stel jezelf de vraag of de informatie die je hebt volledig en waar is. En of je als raadslid in de positie bent om de situatie op te lossen. Het is verstandig je in deze situatie te beperken tot het wijzen op de mogelijkheid een klacht in te dienen. Het is niet aan jou om contact met betrokkenen op te nemen, alle details van de situatie te vernemen en te bemiddelen tussen de kennis van jouw collega en de gezinscoach. Denk bovendien aan de privacy van betrokkenen, al die details gaan jou niet aan. Je hebt die informatie ook niet nodig om te kunnen functioneren als raadslid. Omdat je niet over volledige informatie beschikt, zou je ook terughoudend moeten zijn met het vormen van je oordeel. Heeft de raad goede afspraken gemaakt met het college van B&W over informatieverstrekking rond klachtenprocedures?

Waarden

Dienstverlenend

Functionaliteit

Onafhankelijkheid

Transparantie

Betrouwbaarheid

Zorgvuldigheid

Vertrouwelijkheid.

Tip

Informatie is "openbaar, tenzij", maar ook: "wat geheim is, blijft geheim".

Situatie 5. Zorgvraag komt in de media

Een vader vraagt een woonurgentie aan voor zijn dochter, zodat zij dichtbij kan komen wonen om voor haar dementerende moeder te zorgen. De aanvraag voldoet niet aan de gemeentelijke regelgeving en wordt afgewezen. De vader zoekt daarop contact met de fracties en doet in de media zijn verhaal. Wat doe jij?

- Je nodigt de vader uit in de fractie, zodat hij zijn verhaal kan doen en gehoord kan worden.
- Op vragen van de pers doe je in het belang van de privacy van betrokkenen geen mededelingen.
- Je initieert een gesprek tussen de vader en de betrokken ambtenaar om een oplossing te vinden.
- Je hebt het gevoel dat hier mogelijk meer voorbeelden van zijn en opent een klachtenlijn voor mensen die tegen een muur van bureaucratie oplopen.
- [vul zelf in]

Afwegingen

In dit voorbeeld is het van belang de privacy van betrokkenen centraal te stellen. Ook al zoekt de vader zelf contact op met de pers, dat houdt niet in dat jij je als raadslid in de openbaarheid kunt uitspreken over deze zaak. Of dat nu in een commissie of in de media is. Bovendien is het goed je te realiseren dat je als raadslid over het beleid gaat en niet over individuele gevallen. Niet elk incident vraagt om bijsturing van het beleid. Je kunt wel contact opnemen met de vader en eventueel een gesprek initiëren met de behandelende ambtenaar.

Maar wat als je het vermoeden hebt dat hier meer aan de hand is en er meer voorbeelden te vinden zijn? Als bijvoorbeeld structureel de regels star worden toegepast of er een cultuur heerst waarin niet wordt geluisterd naar inwoners? Wanneer maak je het onderwerp politiek, wanneer zet je het op de agenda? Je hebt meer informatie nodig. Kijk uit dat je dat niet doet over de rug van een inwoner.

Waarden

Dienstverlenend

Functionaliteit

Onafhankelijkheid

Transparantie

Betrouwbaarheid

Zorgvuldigheid

Vertrouwelijkheid.

Tip

Bespreek, vanwege de privacy van betrokkenen, individuele situaties niet in het openbaar.

Situatie 6. Jongetje wurgt tweejarig zusje

De media gonzen ervan. Een achtjarig jongetje heeft zijn tweejarige zusje gewurgd. Afschuwelijk.... De ouders verwijten de gemeente haar zorgplicht niet te zijn nagekomen. Wat doe jij?

- Het is afschuwelijk, je betuigt je medeleven met de nabestaanden.
- Je vraagt het college van B&W om een diepgravend onderzoek, de onderste steen moet boven komen.
- Je roept de raad op mediastilte in acht te nemen, totdat duidelijk is wat er precies is gebeurd.
- Je vraagt een interpellatiedebat aan over de kwaliteit van de jeugdzorg in de gemeente.
- [vul zelf in]

Afwegingen

Het is van belang dat wordt uitgezocht wat er precies is gebeurd en hoe het zo ver heeft kunnen komen. De raad moet worden geïnformeerd en dat zal in eerste instantie waarschijnlijk vertrouwelijk zijn. Totdat de precieze toedracht duidelijk is, kun je geen uitspraken doen over de situatie, laat staan dat je kunt beoordelen of deze situatie het noodzaakt het beleid bij te stellen. Een interpellatiedebat over de kwaliteit van de jeugdzorg komt daarom te snel. Stel dat de ouders de gemeente officieel aansprakelijk stellen, volgt er een juridisch traject, waarin je als raadslid ook niet moet treden. Gedurende het onderzoek - totdat de precieze toedracht duidelijk is - kondig je een mediastilte af. Je spreekt er dus ook niet over in de commissie of de raad. De situatie is al moeilijk genoeg. Het voegt niets toe om er vroegtijdig in de openbaarheid over te spreken. In dit geval weegt de privacy van betrokkenen zwaar. Tegelijkertijd is het belangrijk om te weten wat de positie van de gemeente in deze situatie is. Er komt een moment dat de onderzoeksresultaten er zijn en het debat kan worden gevoerd.

Waarden

Dienstverlenend

Functionaliteit

Onafhankelijkheid

Transparantie

Betrouwbaarheid

Zorgvuldigheid

Vertrouwelijkheid.

Tip

Een incident, hoe afschuwelijk ook, is een incident. Toon empathie, maar schiet niet in een regelreflex. Stel je oordeel uit.

Situatie 7. "Pyjamadagen" in verzorgingshuis

Je hoort via-via dat er bij verzorgingshuis Avondrood ouderen drie "pyjamadagen" per week hebben. Je bespreekt deze situatie met de wethouder, die je gerust stelt. Er zou sprake zijn van een uitzondering. Twee weken later volgt echter een vergelijkbaar bericht. Er zou sprake zijn van een structureel tekort aan personeel in verzorgingshuis Avondrood. Wat doe jij?

- Je gaat weer naar de wethouder en vraagt hem om een toelichting.
- Je stelt mondelinge vragen over deze kwestie in de commissie en zegt daarbij dat de wethouder je eerder verkeerd heeft geïnformeerd.
- Je gaat zelf op onderzoek uit en gaat op bezoek bij Avondrood om te horen wat daar aan de hand is.
- Je stuurt een persbericht waarin je afstand neemt van deze praktijken en het beleid respectloos en onaanvaardbaar noemt.
- [vul zelf in]

Afwegingen

Een signaal is maar een signaal. Maar na meerdere signalen kun je in de commissie vragen stellen over deze kwestie. Je moet tenslotte kunnen beoordelen of het gaat om incidenten of dat hier sprake is van een structureel probleem. Hoe komt het dat de wethouder je in eerste instantie heeft gerustgesteld? Wist hij ervan? En als het lijkt te gaan om een structureel probleem, wordt dat dan veroorzaakt door het beleid van de gemeente? Als dat zo is, kun je als raad met elkaar het gesprek aangaan of het beleid moet worden aangepast. Verder is het belangrijk om in alle situaties hoor en wederhoor toe te passen. Het verhaal van de andere partij is ook van belang voor jouw afwegingen. Kijk uit met het "politiek maken" van signalen. Er zitten vaak meerdere kanten aan een verhaal.

Waarden

Dienstverlenend

Functionaliteit

Onafhankelijkheid

Transparantie

Betrouwbaarheid

Zorgvuldigheid

Vertrouwelijkheid.

Tip

Structurele problemen vragen om structurele oplossingen. Zorg dat je de feiten op een rij hebt.

Situatie 8. Meten is weten

Het college van B&W rapporteert voor het eerst in het eerste kwartaal 2015 over de zorg: het aantal en soort zorgvragen, het zorgaanbod et cetera. Uit de rapportages blijkt dat er in een bepaalde wijk opvallend weinig zorg wordt gevraagd. Wat doe jij?

- Je wilt graag weten waarom er in die ene wijk weinig zorg wordt gevraagd en verzoekt het college om onderzoek te doen om te leren van de eerste ervaringen.
- Je dient een motie in om het college te dwingen de groep, die in deze wijk niet wordt bereikt, extra te benaderen.
- Je gaat zelf onderzoek doen in de betreffende wijk en betreft het wijkplatform erbij.
- In de commissievergadering zet je vraagtekens bij de kwaliteit van het sociale team.
- [vul zelf in]

Afwegingen

De rapportages zijn bedoeld om de raad te informeren over de stand van zaken. Je wilt vinger aan de pols houden om bijtijds te kunnen bijsturen. 2015 wordt een leerjaar voor de uitvoering van zorgtaken door de gemeente. In dat licht is het duidelijk dat je vragen kunt stellen over opvallende zaken in de rapportages en ook moties kunt indienen. Zonder antwoord op de vraag waarom in die ene wijk weinig zorgaanvragen zijn, voert het te ver om de kwaliteit van het sociale team ter discussie te stellen. En is het jouw taak als raadslid om zelf onderzoek te doen? Weet je zeker dat je alle aspecten hebt meegenomen, voordat je tot conclusies komt. Gun de gemeente ook de tijd om het beleid vorm te geven.

Waarden

Dienstverlenend

Functionaliteit

Onafhankelijkheid

Transparantie

Betrouwbaarheid

Zorgvuldigheid

Vertrouwelijkheid.

Tip

Besprek het beleid en de dilemma's met elkaar en evalueer regelmatig.

Situatie 9. Tweede Kamer kritisch over uitvoering taken door gemeenten

Uit de media verneem je dat diverse Kamerleden de noodklok luiden over de re-integratie van werkzoekenden door de gemeenten. De gemeenten zijn er niet klaar voor. Wat doe jij?

- Je bereid je voor op het telefoontje van de lokale pers. Elke keer als er landelijk iets wordt geroepen, bellen ze om te vragen of dit hier ook geldt.
- Je overlegt met jouw fractie in Den Haag hoe te reageren.
- Je stelt schriftelijke vragen aan het college om te bezien hoe het in Amstelveen is gesteld met de re-integratie van werkzoekenden.
- Ach, ze roepen zoveel daar in Den Haag.
- [vul zelf in]

Afwegingen

De decentralisaties van de zorg staan ook landelijk hoog op de agenda. En de (landelijke) media pakken berichten over bezorgdheid of noodklokken maar al te gretig op. Daarmee wordt de politieke agenda bepaald. De vraag is wat je er als lokale politicus aan kunt doen. Je hebt niet om dit beleid gevraagd en vooral ook niet om alle onzekerheid en druk uit Den Haag. Je heb lokaal deelgenomen aan allerlei voorbereidende sessies en klankbordgroepen om te zorgen dat alles zo goed mogelijk gaat verlopen. In die fase heb je met andere raadsleden afgesproken het onderwerp a-politiek te benaderen. Laat je niet van de wijs brengen door dergelijke berichten. Vraag het college om specifieke informatie en ga verder met wat je altijd al deed: opkomen voor de inwoners van jouw gemeente.

Waarden

Dienstverlenend

Functionaliteit

Onafhankelijkheid

Transparantie

Betrouwbaarheid

Zorgvuldigheid

Vertrouwelijkheid.

Tip

Zoek niet de grens op: inwoners eerst, politiek daarna.

Situatie 10: Aan de balie

Op een verjaardag kom je een kennis tegen. Hij vertelt dat hij het sociaal loket van de gemeente bezocht. Hij had een vraag. De medewerker aan de balie had geen verstand van zaken en heeft hem niet kunnen helpen. Ambtenaren, hé, je hebt er niets aan, besluit hij zijn verhaal. Wat doe jij?

- Je neemt nog een borrel. Zo'n verhaal, daar kun je niets mee.
- Je wil er meer over weten en vraagt om de naam van de ambtenaar om hem de volgende dag hierop aan te spreken.
- Je mailt het afdelingshoofd waar het sociaal loket onder valt, zodat hij dit verhaal hoort.
- Je stelt er vragen over in de commissie.
- [vul zelf in]

Afwegingen

De meeste vragen van inwoners zullen aan de medewerkers van de balie of het call-centre worden gesteld. Bij de decentralisaties gaat het niet alleen om een andere instantie/overheid die voortaan verantwoordelijk is voor de zorg, maar ook een andere manier van zorgverstrekking. Deze wordt meer afhankelijk van de omstandigheden waarin een individuele bewoner zich bevindt. Dat wil zeggen dat niet alle inwoners dezelfde zorg zullen ontvangen, maar zorg op maat. De medewerkers die deze boodschap moeten overbrengen zijn extra kwetsbaar voor inwoners die zich niet begrepen of gesteund voelen. Moet je nou als raadslid in het openbaar de grieven van teleurgestelde burgers aan de orde stellen? Is het voldoende om te verwijzen naar bijvoorbeeld de klachtenregeling? Wil je een inwoner concreet helpen om zijn weg te vinden? Realiseer je dat je tegelijkertijd ook een verantwoordelijkheid hebt voor de (privacy van) medewerkers die de contacten met burgers doen.

Waarden

Dienstverlenend

Functionaliteit

Onafhankelijkheid

Transparantie

Betrouwbaarheid

Zorgvuldigheid

Vertrouwelijkheid.

Tip

Je bent ook verantwoordelijk voor de privacy en veiligheid van medewerkers van de gemeente.

4 GOUDEN TIPS

Uit de beschreven situaties blijkt dat verschillende handelwijzen mogelijk zijn, afhankelijk van de situatie die zich voordoet. Daarbij komen wel steeds dezelfde kernwaarden terug, die de leidraad zijn voor jouw functioneren als raadslid in het sociale domein. Uit elke situatie vloeit voor het sociale domein een tip voort. Ze staan hieronder op een rij.

1. Bij informatieve vragen heb je als raadslid in het algemeen een doorverwijsfunctie.
2. Om je volksvertegenwoordigende rol invulling te geven is het van belang de balans te vinden tussen betrokkenheid en zakelijkheid.
3. Als iemand in je directe omgeving hulp nodig heeft dan ben je dubbel kwetsbaar: vanwege de persoonlijke omstandigheden en de mogelijke (schijn van) belangenverstremming. Wees je hiervan bewust.
4. Informatie is "openbaar, tenzij", maar ook: "wat geheim is, blijft geheim".
5. Bespreek, vanwege de privacy van betrokkenen, individuele situaties alleen in beslotenheid
6. Een incident, hoe afschuwelijk ook, is een incident. Toon empathie, maar schiet niet in een regelreflex. Stel je oordeel uit.
7. Structurele problemen vragen om structurele oplossingen. Zorg dat je de feiten op een rij hebt.
8. Bespreek het beleid en de dilemma's met elkaar en evalueer regelmatig.
9. Zoek niet de grens op: inwoners eerst, politiek daarna.
10. Je bent ook verantwoordelijk voor de privacy en veiligheid van medewerkers van de gemeente.

En tot slot:

11. Ken je klassiekers (wet, eed, gedragscode). Deze gelden ook voor jouw functioneren als raadslid in het sociale domein.
12. Je bent als raadslid de hoeder van jouw integriteit; de burgemeester en de griffier zijn de hoeders van de integriteit van de raad.

5 INTEGRITEITSKOMPAS

In deze handreiking zijn tien situaties beschreven, die in de praktijk kunnen voorkomen. Daarbij is steeds gekeken naar mogelijke afwegingen die je als raadslid kunt maken om jouw richting te bepalen. De waarden uit de gedragscode staan centraal bij deze keuze. De genoemde dilemma's heb je met de beschreven situaties misschien nog niet opgelost. De praktijk blijkt weerbarstig. Onderstaand 'kompas' kan in voorkomende gevallen worden gezien als hulpmiddel. Gebruik de vragen om je koers scherp en zuiver te houden.

Formuleer eerst het dilemma voor jezelf of als je in gesprek gaat met collega's. Waar gaat het om? En dan stel je jezelf de volgende vragen. Als je steeds op ja uitkomt, koers je op een integere keuze. Maar wees alert, enkele graden afwijken, kan al de verkeerde kant op leiden. Blijf er dus over in gesprek en denk niet te snel dat je het onder controle hebt. Ook al ben je 100% integer en bewust van jouw positie, integriteit slaat niet op "zijn", maar op handelen.

1. Is het volgens de beginselen van goed raadslidmaatschap?

Het gaat om een rationele afweging. Kan ik dit doen op grond van de wet, de eed en de gedragscode?

2. Doe ik recht aan de rechten, belangen en het welzijn van alle belanghebbenden?

Ga ik zorgvuldig om met kennis en informatie, ben ik dienstbaar aan mijn primaire rol als raadslid, lopen er geen belangen door elkaar? Denk bij belanghebbenden heel ruim, extern en intern, direct of indirect betrokken.

3. Vinden anderen mij een integer raadslid?

Wat vinden anderen van mijn optreden? Loop ik het risico dat zij mijn integriteit ter discussie gaan stellen?

4. Kan ik mijzelf in de spiegel blijven aankijken?

Geeft het mezelf een goed gevoel en kan ik mezelf uitleggen waarom ik de dingen doe? Past de oplossing bij mij en herken ik mezelf erin?

5. Kan ik mijzelf verantwoorden als anderen om een toelichting vragen bij mijn handelen?

Welke waarden hanteer ik en hoe steekt mijn afweging in elkaar? Is het uit te leggen als het in de krant zou komen te staan? Is mijn keuze consistent en consequent?
